

FIIA 13/2013 COMMENT

Teemu Sinkkonen
Tutkija
Ulkopoliittinen instituutti

Georgia jää vaille vahvaa johtajaa > Pääministeri Ivanišvilin ero lisää Georgian epävakautta

Georgian pääministeri Bidzina Ivanišvili varasti poliittisen show'n ilmoittamalla luopuvansa tehtävästään pian lokakuun lopulla järjestettävien presidentinvaalien jälkeen. Ivanišvilin tempu lisää Georgian epävakautta ja vaikuttaa niin maan sisä- kuin ulkopoliitikkaankin.

27. lokakuuta järjestettävät Georgian presidentinvaalit sujuvat todennäköisesti ilman vilppiä, mutta niillä ei ole suurta merkitystä maan tulevaisuudelle. Perustuslain uudistuksen myötä tulevalla presidentillä on selvästi vähäisempi rooli kuin pääministerillä. Tämä näkyy jo ehdokasasettelussa. Suosituin ehdokas on Georgian unelma -koalition Giorgi Margvelašvili. Hän on melko tuntematon suurelle yleisölle, kunnianhimoton ja kokematon. Yhtä kaikki, suosittu pääministeri Bidzina Ivanišvili nimesi Margvelašvilin puolueen ehdokkaaksi, mikä taannee hänen voittonsa.

Lisätäkseen panoksia vaaleihin Margvelašvili on ilmoittanut, että ellei häntä valita suoraan ensimmäisellä kierroksella, hän vetäytyy kisasta kokonaan. Vaalit ovat kuitenkin jääneet pääministerin oman poliittisen pelin varjoon; Ivanišvili ilmoitti luopuvansa tehtävästään pian presidentinvaalien jälkeen.

Ivanišvili keräsi voiton kotiin viime vuoden parlamenttivaaleissa, joissa hän onnistui kokoamaan hajanaiset oppositiovoimat yhteiseen Georgian unelma -koalitioon. Vaikka Ivanišvili ei ole saanut paljoakaan aikaa georgialaisille tärkeissä kysymyksissä - työttömyyden hoidossa, maan alueellisen yhtenäisyyden puolustamisessa tai taloudessa -

häneen kohdistetaan yhä suuria toiveita. Ivanišvilin suosion taustalla on hänen roolinsa avokätisenä hyvän tekijänä.

Ivanišvili eroaa presidentti Mihail Saakašvilin kauden päättymisen jälkeen, mikä merkitsee, että ensimmäistä kertaa historiassaan Georgialla ei ole karismaattista johtajaa maan ykköspaikoilla. Ivanišvili aikoo ilmoittaa seuraajansa nimen presidentinvaalien jälkeen - koska Georgian unelmalla on enemmistö parlamentissa, Ivanišvilin suosikki saa parlamentin hyväksynnän ilman uusia vaaleja. Mutta kuka hyvänsä seuraaja onkin, hän tuskin saavuttaa vastaavaa suosiota kuin Ivanišvili. Juuri tämä lieneekin Ivanišvilin tarkoitus.

Mitä Ivanišvili aikoo tehdä luovuttuaan pääministerin virasta? Hän on vihjannut vain haluavansa vahvistaa Georgian kansalaisyhteiskuntaa eikä toimia maan uutena "pelastajana". Mutta onko Georgian poliittinen järjestelmä riittävän vahva selvittääkseen ilman vahvaa henkilökeskeisyyttä?

Presidentti Saakašvili onnistui kahden kautensa aikana tekemään lukuisia tärkeitä sisäpoliittisia uudistuksia. Hän myös kamppaili väsymättömästi korruptiota ja järjestäytyntä rikollisuutta vastaan, mutta onnistui myös hankkimaan itselleen

useita vihollisia. Saakašvili hyökkäsi myös kovaotteisesti oppositiota vastaan ja puuttui tiedotusvälineiden ja oikeuslaitoksen toimintaan. Hän sai jopa monet entiset liittolaiset - kuten Ivanišvilin - kääntymään itseään vastaan.

Vaikutusvaltaisia vihollisia Saakašvililla on myös järjestäytyneen rikollisuuden parista. Mafialla oli vahva asema Georgian taloudessa ja politiikassa ennen kuin Saakašvili aloitti korruption vastaisen taistelunsa.

Vuoden 2012 parlamenttivaaleissa Ivanišvili onnistui kokoamaan kaikki Saakašvilin viholliset yhteiseen koalitioon ja syrjäyttämään Saakašvilin puolueen oppositioon. Kun sekä Saakašvili että Ivanišvili nyt siirtyvät syrjään maan johtopaikoilta, on vain ajan kysymys, milloin Georgian unelma -koalitio hajoaa.

Maan politiikassa on jo nähtävissä huolestuttavia merkkejä äärintalialismin, uskonnollisen fundamentalismin ja vähemmistöjenvastaisten asenteiden noususta. Lisävaikeuksia voi olla luvassa rikollisesta toiminnasta, sillä Ivanišvili on armahtanut tuhansia vankeja, joiden tuomioiden hän on katsonut olleen luonteeltaan poliittisia.

Saakašvilin vahva länsimielisyys toi Georgian Venäjän takapihalta Euroopan kynnykselle. Viime

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on eduskunnan yhteydessä toimiva, riippumaton tutkimuslaitos. Instituutti tuottaa korkeatasoista tutkimusta, joka tukee poliittista päätöksentekoa ja avointa keskustelua niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Instituutin julkaisut käyvät läpi sisäisen editointiprosessin, mutta julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

heinäkuussa Georgia ja EU saivat valmiiksi neuvottelut pitkälle menevästä ja laaja-alaisesta vapaakauppa-alueesta (DCFTA). Toiveissa on myös assosiaatiosopimusneuvottelujen käynnistäminen Vilnassa marraskuun lopulla pidettävässä itäisen kumppanuuden huippukokouksessa. Molempien sopimusten on määrä olla valmiina allekirjoitettaviksi keväällä 2014.

Presidentin ja pääministerin vaihdokset luovat kuitenkin epävarmuutta sen suhteen, onko Georgia todella valmis sitoutumaan euroopalaisiin arvoihin. Yleinen mielipide vaikuttaa tukevan lähentymistä Eurooppaan ainakin periaatteessa, vaikka monille georgialaisille on epäselvää, mitä tämä tarkoittaa käytännössä. DCFTA-sopimuksesta huolimatta monet georgialaistuotteet eivät vielä täytä EU:n asettamia vaatimuksia, ja EU on Georgiasta katsottuna etäinen markkina.

Suurempi merkitys Georgian taloudelle voikin olla äskettäin avautuneilla Venäjän markkinoilla. Samalla kun Venäjä on helpottanut pääsyä markkinoilleen, se on kiristänyt otettaan hallitsemillaan, Georgiasta irtautuneilla alueilla ja pystyttänyt uusia aitoja Etelä-Ossetian ja Georgian rajalle. Venäjä on perustellut toimiaan Sotšin talviolympialaisten turvallisuudella, mutta olisi

naiivia ajatella, että Venäjä luopuisi geopoliittisesti merkittävistä alueista kisojen jälkeenkään.

Venäjän kaksijakoinen politiikka todennäköisesti lisää jo ennestään hauraan Georgian poliittista epävakautta. Mikäli EU ei pysty tarjoamaan houkuttelevaa ja tavallista kansaa hyödyttävää vaihtoehtoa, georgialaisten halu jatkaa lähentymistä Eurooppaan voi heikentyä.

Mitä hyvänsä Georgiassa jatkossa tapahtuukin, pääministeri Ivanišvili on nyt avainasemassa. Tähän asti hän on osoittanut olevansa vahva johtaja, joka haluaa puuttua yksityiskohtiinkin eikä juuri siedä poliittista kilpailua. On luultavaa, että hän jatkaa merkittävänä vaikuttajana kulisissa senkin jälkeen, kun hän on väistynyt pääministerin pallilta.

Georgialaisen demokratian tilasta ei kerro hyvää se, miten Ivanišvili salailee omia jatkoaikeitaan ja vaikuttaa sekä seuraajansa että uuden presidentin valintaan. Nämä synnit voidaan kuitenkin antaa anteeksi, mikäli hänen tavoitteenaan todella on vahva kansalaisyhteiskunta, joka ei enää olisi riippuvainen karismaattisista johtajista.